

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TILINPÄÄTÖSKANNANOTTO

SOSIAALI- JA TERVEYSALAN LUPA- JA VALVONTAVIRASTON (VALVIRAN) TOIMINNASTA VUODELTA 2025

SISÄLLYS

1. Yleisarvio ja valmistelu	3
2. Tulossopimuksen toteutuminen	4
2.1. Arvio yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteutumisesta	4
2.2. Arvio toiminnallisen tulostavoitteiden toteutumisesta	4
3. Valtiotalouden tarkastusviraston ja muiden tarkastusten huomiot	7
4. Toimenpiteet	7
4.1 Virastolle ehdotetut toimenpiteet	7
4.2 Sosiaali- ja terveysministeriön toimenpiteet	8

Sosiaali- ja terveysministeriö (jäljempänä STM) antaa valtion talousarvioasetuksen (1243/1992) 66 i §:n edellyttämän tilinpäätös- ja toimintakertomuskannanottonsa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (jäljempänä Valvira) toiminnasta vuodelta 2025 ja niistä toimenpiteistä, joihin tilinpäätöskertomus ja siitä 24.4.2026 annettu Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomus ja vuosiyhteenveto ja muut selvitykset antavat aihetta.

1. Yleisarvio ja valmistelu

Vuosi 2025 oli tulossopimuskauden 2024–2027 toinen vuosi. Koko hallinnonalalla vaikutti merkittäväällä tavalla hallitusohjelman tavoite julkisen talouden vahvistamisesta ja sopeuttamisesta sekä edelleen jatkunut Venäjän hyökkäyssota Ukraina.

Valvira osalta vuosi 2025 oli myös sen viimeinen toimintavuosi itsenäisenä virastona ja samalla STM:n hallinnonalaan kuuluvana virastona. Vuoden 2026 alusta toimintansa aloitti uusi valtion Lupa- ja valvontavirasto (LVV) ja Valvira tehtävät siirtyivät kokonaisuudessaan uuteen virastoon. Valvira osalta vuosi 2025 kytkeytyikin merkittäväällä tavalla uuden viraston suunnittelu- ja toimeenpanotyöhön sekä samalla perustehtävien hoitamiseen häiriöttä. Valvira toteutti tuloksellisesti myös perustehtäviin liittyvää kehittämistyötä, muun muassa Soteri-rekisterin osalta, kuten myös uusien lakimuutosten ja tehtävien valmistelu- ja toimeenpanotyötä. Valvirassa ja aluehallintovirastoissa tehtiin ansiokasta työtä, jotta uusi virasto pystyi käynnistämään toimintansa sujuvasti ja perustehtävien hoitamisen merkittävästi häiriintymättä.

Kokonaisuudessaan STM arvioi, että Valvira tuloksellisuus on ollut hyvällä tasolla vuonna 2025 ja tulostavoitteet on toteutettu lähes suunnitellun mukaisesti.

Arvioinnissa on painotettu keskeisiä ja merkittäviä tavoitteita, samalla merkitykseltään pienemmät tavoitteet ovat saaneet pienemmän painon.

Arviointiasteikko:

- Tulostavoitetta ei ole edistetty tai
- Tulostavoite on toteutettu osittain tai
- Tulostavoite on toteutettu lähes suunnitellun mukaisesti tai
- Tulostavoite on toteutettu suunnitellun mukaisesti tai
- Tulostavoite on toteutettu ja ylitetty huomattavasti.

Kannanotto on valmisteltu STM:n sisäisessä valmisteluryhmässä sekä Asiakkaat ja palvelut -osaston johtoryhmässä. Kannanotto on käsitelty ministeriön virkamiesjohtoryhmässä ja Lupa- ja valvontaviraston sosiaali- ja terveysalan osasto on antanut siitä palautteen. Valmistelu perustuu ministeriön sisäiseen ohjeeseen, Valtiontalouden tarkastusviraston

tilintarkastuskertomukseen ja vuosiyhteenvetoon sekä Valviran vuoden 2025 tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen.

2. Tulossopimuksen toteutuminen

2.1. Arvio yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteutumisesta

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan yhteiskunnallista vaikuttavuutta on arvioitu koko hallinnonalan osalta viiden vaikuttavuustavoitteen seurantaindikaattoreiden perusteella. Pidemmän aikavälin vaikuttavuustavoitteissa on monelta osin tapahtunut myönteistä kehitystä, mutta samalla merkittäviä haasteita aiheuttaa mm. mielenterveysongelmien ja sairastavuuden kasvu, pienituloisuuden ja pitkäaikaistyöttömyyden kasvu sekä väkivallan ehkäisy ja sukupuolten väliset turvallisuuserot. Tarkempi arvio on luettavissa sosiaali- ja terveysministeriön vuoden 2025 toimintakertomuksessa. Yksittäisen viraston vaikutusta yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen ei raportoida eikä arvioida.

Valviran strategiset ja toiminnalliset tavoitteet sekä Valviran työ tukevat hyvin hallinnonalan yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita ja niiden edistämistä pidemmällä aikavälillä. Valviran toiminnalla on merkittävä rooli yhteiskunnan ja väestön hyvinvoinnin, perusoikeuksien yhdenvertaisen toteutumisen sekä elinympäristön terveyden ja turvallisuuden varmistamisessa ja edistämiseksi. Valviran keskeisistä toimenpiteistä yksittäisten vaikuttavuustavoitteiden edistämiseksi toimintavuonna 2025 kerrotaan tiivistetysti luvussa 2.2.

2.2. Arvio toiminnallisen tulostavoitteiden toteutumisesta

1. Turvaamme väestön hyvinvoinnin ja yhdenvertaisuuden kaikissa tilanteissa

Valvira on edistänyt toiminnallaan tilannekuvatyötä sekä valmiuden ja varautumisen vahvistamiseen kytkeytyvää työtä, myös valmiusharjoitusten muodossa. Yhteistyö ja tilannekuvatyö valmiuskeskusten kanssa on vakiinnutettu. Valvira on toiminut aktiivisesti eri toimijoiden kanssa yhteistyössä ja osana kokonaisuuden yhteistyörakenteita.

2. Varmistamme vaikuttavat etuudet ja palvelut kestäväällä tavalla

Valvira on edistänyt tavoitekokonaisuutta tuloksellisesti lukuisin toisiaan tukevin eri toimenpitein. Valvira on tukenut hyvinvointialueiden ohjauksen sekä valvonnan vaikuttavuuden vahvistamista muun muassa toimillaan, jotka liittyvät ohjauksen tietopohjaan ja sen kehittämiseen. Valvontaviranomaisten tuottamaa tietoa on hyödynnetty hyvinvointialueiden ohjauksessa. Osa tavoitteista, kuten analysoidun valvontatiedon tuottaminen ja sen hyötykäytön edistäminen, ovat useassa osakokonaisuudessa edistettäviä tavoitteita, jotka edellyttävät yhteistyötä muun muassa THL:n kanssa sekä yhtä

tulosopimusvuotta pidempää toteutus- ja tarkasteluväliä tavoitteiden saavuttamiseksi ja toteutumisen seurantaan. Valvira on osaltaan edistänyt myös näitä tavoitteita ja kehittämistoimia tavoitteiden suuntaisesti. Kehittämistyötä on tärkeä jatkaa vaikuttavuuden parantamiseksi. Valvontatietojen välittämisen mahdollistavan teknisen ratkaisun toteutus siirtyi vuodelle 2026, koska kehittämistyössä jouduttiin priorisoimaan kriittisempiä Soteri-rekisteriin liittyviä kehitystehtäviä. Priorisointi on ministeriön näkemyksen mukainen.

Valvira jatkoi yhdessä aluehallintovirastojen kanssa tiivistä yhteistyötä valvonnan yhtenäisyyden varmistamiseksi ja hyvinvointialueiden tueksi, samalla suunnaten työn tuloksia tukemaan uuden viraston käynnistymistä. Yhdenmukaisuus uudessa virastossa on olennaisen tärkeä varmistaa, jotta uudistukselle asetetut tavoitteet sekä niitä tukevat tulostavoitteet voidaan täysimääräisesti saavuttaa. Uusi rakenne luo tavoitteiden täysimääräiselle saavuttamiselle keskeiset edellytykset.

Valvira on tavoitteiden mukaisesti vahvistanut valvonnan painopistettä hyvinvointialueiden järjestämistehtävän sekä omavalvonnan valvontaan ja tähän liittyvään ohjaukseen. Suunnitelmallista valvontaa on kohdennettu hyvinvointialueiden ohjaukseen ja tukeen sekä omavalvonnan vahvistamiseen. Sote-valvontaohjelmaa on kohdennettu ja toteutettu suunnitelman mukaisesti. Asiakas- ja potilasturvallisuusstrategian toimeenpanosuunnitelman toimenpiteitä on edistetty yhteistyössä muiden osallisten kanssa.

Valvira on jatkanut tavoitteiden mukaisesti Soteri-rekisterin kehittämistä sekä rekisteröintien sujuvoittamiseen liittyvää kehittämistyötä, rekisteröintimenettelyn riskiperusteisuutta, ohjeistusta ja toimintakäytäntöjä yhdessä aluehallintovirastojen kanssa. Valvira toteutti vuoden 2025 aikana lisäksi valvontalain muutoksen edellyttämät muutostarpeet rekisteriin ja ohjeistukseen. Rekisteröintejä on eri toimin myös saatu sujuvoitettua vuoden 2025 aikana ja työtä jatketaan uudessa virastossa, mikä luo myös rekisteröintien käsittelylle ja käsittelyaikojen yhdenmukaisuuden toteutumiseksi paremmat edellytykset.

Sote-henkilöstön riittävyyden, saatavuuden ja pysyvyyden varmistamiseksi asetettuja tulostavoitteita on edistetty tuloksellisesti ja muun muassa kansainvälisen rekrytoinnin (EU/ETA-maiden ulkopuolella koulutetut) käsittelyjä on sujuvoitettu. Valvira on myös tukenut ministeriötä ammattihenkilölainsäädännön uudistamisen valmistelutyössä.

3. Ehkäisemme ja vähennämme ihmisten eriarvoistumista

Valvira on yhdessä aluehallintovirastojen kanssa edistänyt poikkihallinnollista työtä hyvinvoinnin ja terveyden, ml. ehkäisevän päihdetyön, edistämiseksi. Työtä on tehty muun muassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuuden yhteistyörakenteiden ja ohjauksen kehittämiseksi. Ehkäisevää päihdetyötä on vahvistettu ohjauksella ja sidosryhmäyhteistyöllä. Työtä tavoitekokonaisuuden edistämiseksi sekä kehittämistarpeiden arvioinnin pohjalta toiminnan kohdentamiseksi jatketaan uudessa virastossa.

Varhaiskasvatuksen valvonnassa on muun muassa koordinoitu ja yhteistyössä aluehallintovirastojen kanssa toimeenpantu valtakunnallista valvontaohjelmaa. Valvonnan painopisteenä ovat vuonna 2025 olleet yksityisen varhaiskasvatuksen henkilöstön varhaiskasvatustilain mukaisten kelpoisuuksien valvonta ja lupamenettely. Valvontaohjelmalla ja sen tuloksilla edistetään yhdenmukaisia ohjauksen ja valvonnan toimintamalleja sekä tuetaan ja varmistetaan omavalvonnan toteutumista.

4. Edistämme sukupuolten tasa-arvon toteutumista

Valvira on raportoinut, ettei yhteiskunnallisesti ja viraston toiminnan kannalta merkittävien teemojen osalta tietotuotannossa ja raportoinnissa ole ollut tarvetta tehdä erottelua ja analysointia sukupuolen mukaan. STM katsoo viraston tekemän arvion perustelluksi.

5. Parannamme elin- ja työympäristön terveyttä ja turvallisuutta

Valvira on vahvistanut terveyshaittojen tunnistamista ja ennaltaehkäisyä terveydensuojeluviranomaisille kohdennetulla ohjauksella. Valvira on vahvistanut terveydensuojelun häiriötilanteisiin varautumista muun muassa päivittämällä häiriötilanneohjeensa. Lisäksi osana valmiuden ja varautumisen parantamista Valvira on järjestänyt yhteistyössä Ruokaviraston ja Säteilyturvallisuuskeskuksen kanssa säteilyvaaratilannetta käsittelevän valmiusharjoituksen kuntien terveydensuojeluviranomaisille.

Alkoholivalvonnan tilannekuvaa on vahvistettu ja tiedon hyötykäyttöä edistetty jatkamalla alkoholielinkeinorekisteri Allun kehittämistä. Valvira on toimeenpannut alkoholilain muutoksia ja osallistunut lakimuutosten valmisteluun. Myös tupakkalain ohjauksen tilannekuvaa on vahvistettu ja rekisteritiedon hyötykäyttöä on edistetty tupakkavalvonnan tilannekuvaraportilla sekä vähittäismyyntilupien ja tukkumyynti-ilmoitusten rekisteri Turren jatkokehittämällä. Myös sidosryhmäyhteistyötä lisättiin. Tupakkavalvonnassa toimeenpantiin lisäksi savuttomia nikotiinituotteita koskeva tupakkalain muutos tuloksellisesti.

6. Viraston toiminnalliset tavoitteet

Tuottavuusohjelman toimeenpano on käynnissä ja vuoden 2025 säästötavoitteet on toteutettu, toteutuksessa on myös osallistuttu aktiivisesti hallinnonalan tuottavuusyhteistyöhön. Henkilökiertoa sekä osaamisen kehittämiseen ja kehittymiseen liittyviä toimia on toteutettu. Vastuullisuudesta on huolehdittu asianmukaisesti ja raportointi on laadittu. Tiedonhallintaa ja tietojohdantamista on vahvistettu mm. kyberturvallisuuslain toimeenpanolla. Viraston digitiekarttaa on toteutettu suunnitelman mukaan, mutta toteutuksessa on edetty hieman suunniteltua hitaammin. Kehitystyötä jatketaan uudessa virastossa. Kehitystyössä on priorisoitu muun muassa toteutettu pilvi siirtymä, Soteri-kehittäminen sekä uuden viraston valmistelutyöt. Ministeriö katsoo priorisoinnin perustelluksi. Myös tietojohdantamista sekä tietoyhteistyötä hallinnonalan virastojen ja laitosten kanssa on edistetty.

7. Taloudellinen asema (rahoitus)

Valviran talous vuoden 2025 lopussa oli verraten vahvalla tasolla. Vuoden 2025 talousarviossa Valviralle myönnettiin toimintamäärärahaa yhteensä 14,4 miljoonaa euroa, jonka lisäksi Valviralla oli käytettävissä edelliseltä vuodelta siirtynyttä määrärahaa 6,6 miljoonaa euroa. Toiminnan kulut (ilman investointimenoja) olivat 25,8 miljoonaa euroa vuonna 2025. Vuodelle 2026 siirtyi 4,6 miljoonaa euroa. Siirtyvä määräraha pieneni edellisestä vuodesta noin 2 miljoonaa euroa.

3. Valtiotalouden tarkastusviraston ja muiden tarkastusten huomiot

Valtionalouden tarkastusvirasto on antanut 24.4.2026 tarkastuskertomuksen Valviran toiminnasta. Valtionalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomuksen ja vuosiyhteenvedon mukaan tilintarkastuksessa ei havaittu olennaista huomautettavaa. Tarkastuksen perusteella talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu.

Vuosiyhteenvedossa nostettiin ainoana poikkeavana huomiona esille Allu 2.0 -alkoholielinkeinon lupa- ja valvontalaskutusjärjestelmän tarkastuksesta käyttöoikeuksien hallintaa, dokumentointia, järjestelmän tietojen palauttamista, tiedon muuttumattomuutta ja laskutuksen osakirjanpidon täsmäyttämistä koskevia puutteita, joista on tarkemmin raportoitu 2.10.2025 päivätyllä havaintoraportilla.

4. Toimenpiteet

4.1 Virastolle ehdotetut toimenpiteet

Ministeriön käsityksen mukaan Lupa- ja valvontaviraston sosiaali- ja terveysalan osastolla on jo meneillään tuloksellinen työ valvonnan yhdenmukaisuuden ja sujuvuuden varmistamiseksi uusissa rakenteissa. Tätä työtä tulee virastossa edelleen jatkaa, jotta voidaan varmistaa, että uudistukselle asetetut tavoitteet sekä niitä tukevat tulostavoitteet voidaan saavuttaa.

Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että laillisuusvalvonnan kokonaisuuden kohdentamisessa valvonnan ja siihen liittyvän ohjauksen rooli painottuu aiempaa voimakkaammin hyvinvointialueiden järjestämistehtävän valvontaan ja omavalvonnan ensisijaisuuteen ja edistämiseen sekä painotetusti omavalvonnan toteutumisen varmistamiseen. Ennakoivan ja suunnitelmallisen valvonnan ja ohjauksen roolia tulee edelleen vahvistaa, jotta valvontaa kokonaisuutena voidaan toteuttaa tuloksellisemmin ja vaikuttavammin. Edellä todettu edellyttää myös riskiperusteisuuden vahvistamista valvonnan

kohdentamisessa. Myös niukkenevat taloudelliset voimavarat edellyttävät voimakkaampaa panostusta valvonnan kohdentamiseen.

Valvonnan kohdentamisella sekä tietoon perustuvan ja tietoa tuottavan valvonnan vahvistamisella varmistetaan hyvinvointialueiden järjestämisvastuun toteutumista sekä edistetään hyvinvointialueiden ohjauksen ja valvonnan vaikuttavuuden kasvua. Omavalvonnan toteutumisen varmistamiseksi jatkotyössä keskeistä on painottaa valvontaa järjestämistehtävän ja omavalvonnan toteutumisen valvontaan, siis ollen omavalvontaohjelmien toimeenpanon valvontaan, varmistaen näin omavalvontasuunnitelmien sisällöllisen kattavuuden ja toimeenpanon (ml. seurannan ja raportoinnin, toimenpiteet).

4.2 Sosiaali- ja terveysministeriön toimenpiteet

Ministeriö pyrkii osaltaan varmistamaan virastolle riittävät voimavarat tehtäviinsä sekä ohjauksella tukemaan virastoa tehtävien tuloksellisessa hoitamisessa niukkenevissa talousraameissa. Edellä todettu tarkoittaa myös muun muassa ohjauksen vaikuttavuuden edistämistä tulostavoitteiden ja mittareiden kehittämällä edelleen sekä virastolle mahdollisesti tulevien uusien tehtävien kriittistä arviointia sekä tukea tehtävien hoitamiseen ja priorisointiin.

Ministeriössä on valmisteilla valvontalain arvioinnin perusteella toteutettavat kiireellisimmät muutokset lainsäädäntöön. Lakiin tehtävillä muutoksilla pyritään osaltaan tukemaan myös Lupa- ja valvontaviraston tehtävien hoitamista.

Valvontalakiin tehtävien muutosten lisäksi STM on varautunut antamaan asetuksen omavalvonnasta hallituskauden aikana. Apulaisoikeuskansleri on antanut 22.10.2025 päätöksen OKV/97/70/2025-OKV-2 hyvinvointialueiden valvonnasta ja omavalvonnasta. Päätöksessä muun muassa suositellaan omavalvontaa koskevan asetuksen antamista. Apulaisoikeuskanslerin mukaan omavalvonnasta annettava asetusta ohjaisi, selkeyttäisi ja yhdenmukaistaisi järjestämisvastuun omavalvontaa.

Helsingissä 10.6.2026

Kansliapäällikkö

Veli-Mikko Niemi

Osastopäällikkö

Anna Cantell-Forsbom

JAKELU Lupa- ja valvontavirasto (LVV)
Ministeriön osastot ja erillisyyksiköt

TIEDOKSI Valtiovarainministeriö
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Valtiokonttori
Sosiaali- ja terveysministeri
Sisäinen tarkastus

VN/18304/2026-STM-5

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: